

Asia: VN/572/2020

Tupakkalain muutos

Lausunnonantajan lausunto

2 § Määritelmät / Definitioner

On kannatettavaa, että tupakkatuotteiden määrittely on laajennettu nykytilannetta koskevaksi ts. lakiehdotus käsittää myös sellaiset tupakkatuotteet, jotka kuumennetaan mutta ei polteta.

Sisätilojen määrittelyn laajennus vähentää tupakointimahdollisuuksia esimerkiksi linja-autojen katetuilla pysäkeillä. Vaikutus olisi myönteinen varsinkin lapsia ja nuoria ajatellen, koska he harvoin tupakoivat kotona tai muissa sisätiloissa. Vaikutus olisi myönteinen myös mallioppimisen vähenemisen kautta.

11 § Kielletyt lisäaineet ja ominaisuudet / Förbjudna tillsatser och egenskaper

Tutkitusti tupakkatuotteen tunnusomainen tuoksu tai maku vähentää tuotteen houkuttelevuutta. Näin on erityisesti lasten ja nuorten kohdalla. Esitetty muutos vähentää tupakointia tai siirtää tupakoinnin aloittamisikää ja vaikuttaa myönteisesti pidemmällä aikavälillä kansanterveyteen.

26 § Ennakoilmoitus sähkösavukkeista, täyttösäiliöistä ja höyrystettäväksi tarkoitetuista nikotiinittomista nesteistä / Förhandsanmälan om elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare och nikotinfria vätskor för förångning

-

27 § Markkinatutkimukset ja myyntimäärät sähkösavukkeista, nikotiinesteistä ja höyrystettäväksi tarkoitetuista nikotiinittomista nesteistä / Marknadsundersökningar och försäljningsvolymier för elektroniska cigaretter, nikotinvätskor och nikotinfria vätskor för förångning

-

32 § Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen pakolliset ja sallitut merkinnät / Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

Ehdotettu tupakkapakkausten yhdenmukaistaminen on tärkeä kansanterveyttä edistävä uudistus. Tupakkapakkausten ulkoasun uudistamisen yhteydessä on syytä lisätä pakkauksiin tieto kansallisesta

Stumppi-numerosta (National Helpline), joka voisi olla tupakkapakkauksissa määräaikaisesti vuoteen 2030 asti. Neuvonta on soittajalle maksutonta.

Useissa Euroopan maissa, joissa on otettu käyttöön EU:n tupakkatuotedirektiivin ja WHO:n tupakkapuitesopimuksen (FCTC) suosittelema pakkausten yhdenmukainen ulkoasu, on pakollisten varoitusten ja lopettamista koskevan verkko-osoitteen lisäksi esillä myös puhelinnumero, josta saa tukea tupakoinnin lopettamiseen.

Siirtymäajan yhdenmukaisiin pakkauksiin tulisi olla mahdollisimman lyhyt.

35 § Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu / Annan utformning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

Ehdotettu tupakkapakkausten yhdenmukaistaminen on tärkeä kansanterveyttä edistävä uudistus. Siirtymäajan yhdenmukaisiin pakkauksiin tulisi olla mahdollisimman lyhyt.

35 a § Savukkeen ulkoasu / Cigaretters utformning

Yksittäisten tupakkatuotteitten yhdenmukainen ulkoasu vähentää tupakkatuotteitten houkuttelevuutta ja on linjassa lain tavoitteiden kanssa.

36 § Sähkösavukkeen ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen pakolliset ja sallitut merkinnät / Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Tupakkapakkausten ulkoasun uudistamisen yhteydessä on syytä lisätä pakkauksiin tieto kansallisesta Stumppi-numerosta (National Helpline), joka voisi olla tupakkapakkauksissa määräaikaisesti vuoteen 2030 asti. Neuvonta on soittajalle maksutonta.

Siirtymäajan yhdenmukaisiin pakkauksiin tulisi olla mahdollisimman lyhyt.

36 a § Sähkösavukkeen ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu / Annan utformning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Pakkausten yhdenmukainen ulkoasu vähentää tupakkatuotteitten houkuttelevuutta ja on linjassa lain tavoitteiden kanssa. Ulkoasun muutosten tulee koskea kaikkia tuotteita, ja samalla myös yksittäistuotteiden ulkoasua.

36 b § Täyttösäiliön ja nikotiininesteen ulkoasu / Utformningen av påfyllningsbehållare och nikotinvätskans utseende

Pakkausten yhdenmukainen ulkoasu vähentää tupakkatuotteitten houkuttelevuutta ja on linjassa lain tavoitteiden kanssa. Ulkoasun muutosten tulee koskea kaikkia tuotteita, ja samalla myös yksittäistuotteiden ulkoasua.

42 a § Talouden toimijan tunnuksen tekeminen toimimattomaksi / Avaktivering av identifieringskoden för ekonomiska aktörer

-

52 a § Tupakkatuotteiden maustamiseen tarkoitettujen tuotteiden myyntikielto / Förbud mot försäljning av produkter avsedda för smaksättning av tobaksprodukter

Tupakkatuotteen tunnusomainen tuoksu tai maku vähentää tuotteen houkuttelevuutta, erityisesti lasten ja nuorten kohdalla. Mitä pidempi henkilön altistuminen tupakkatuotteille tai niiden käyttö on, sitä suurempi on hänen riskinsä sairastua tupakkasairauksiin. Kaikkien sellaisten tuotteiden, jotka on tarkoitettu saamaan aikaan tupakkatuotteelle tunnusomainen tuoksu tai maku, myynti on kiellettävä.

54 § Omavalvontasuunnitelma / Plan för egenkontroll

Elinkeinonharjoittajan omavalvontasuunnitelman sisällön tarkennus siihen, että laissa säädetyt ilmoitukset ja tuotteiden vähittäismyyntipakkaukset ovat lainmukaiset varmistaa yhdenmukaiset myyntipakkaukset.

58 § Etämyynnin kielto / Förbud mot distansförsäljning

-

60 § Tukkumyynnin rajoitukset / Begränsningar i partihandel

-

65 § Kielto tuoda maahan etäviestimen välityksellä hankittuja tuotteita / Förbud mot införsel med hjälp av ett medel för distanskommunikation

-

67 § Matkustajatuonnin määrälliset rajat / Kvantitativa begränsningar för resandeförsel

-

70 § Hintahyvityksen kielto / Förbud mot prisgottgörelse

-

71 § Esilläpitokielto / Förbud mot framläggande

-

74 § Yleiset tupakointikiellot / Allmänna rökförbud

Esitys laajentaa tupakointikiellon koskemaan sellaisia paikkoja, joissa erityisesti lapset ja nuoret oleskelevat. Mitä pidempi henkilön altistuminen tupakkatuotteille tai niiden käyttö on, sitä suurempi on hänen riskinsä sairastua tupakkasairauksiin.

78 § Asuntoyhteisön tupakointikiellot / Rökförbud i bostadssammanslutningar

Esitys laajentaa tupakointikiellon koskemaan sellaisia paikkoja, joissa erityisesti lapset ja nuoret oleskelevat. Mitä pidempi henkilön altistuminen tupakkatuotteille tai niiden käyttö on, sitä suurempi

on hänen riskinsä sairastua tupakkasairauksiin. Nykyistä laajempi mahdollisuus rajoittaa tupakointi lähi- tai asumisympäristön yhteisissä tiloissa tukee lasten ja nuorten altistumisen ja mallioppimisen vähenemistä.

90 § Hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä perittävät maksut / Avgifter för behandling av ansökningar och anmälningar

-

91 § Tupakkalain valvontamaksut / Avgifter för övervakningen enligt tobakslagen

-

92 a § Valvontamaksun oikaisu maksuvelvollisen hyväksi / Rättelse av övervakningsavgift till den avgiftsskyldiges fördel

-

92 b § Valvontamaksun oikaisu maksunsaajan hyväksi / Rättelse av övervakningsavgift till avgiftsmottagarens fördel

-

94 § Tuotevalvontaa koskevien tietojen tallentaminen ja julkaiseminen / Registrering och offentliggörande av uppgifter om produkttillsyn

-

96 § Kunnan kiellot ja määräykset / Förbud och föreskrifter som meddelas av kommunen

-

106 § Muutoksenhaku Valviran ja kunnan päätöksiin / Sökande av ändring i beslut av Valvira och kommunen

-

107 § Muutoksenhaku markkinaoikeudellisiin asioihin / Sökande av ändring i marknadsrättsliga ärenden

-

117 § Myyntipäällykset / Ytterförpackningar

-

Voimaantulo / Ikraftträdande

Lakiesityksellä pyritään tukemaan tavoitetta tupakkatuotteiden ja muiden ei-lääkinnällisten nikotiinituotteiden käytön loppumisesta vuoteen 2030 mennessä. Esitys edistä erilaisten tupakkatuotteiden käytön vähenemistä monin eri tavoin ja parantaa tupakkatuotteiden käytön sekä myynnin valvontaa. Vaikutus kansanterveyteen on myönteinen, ja lain voimaantulon siirtymäajan tulisi olla mahdollisimman lyhyt.

Muuta kommentoitavaa esityksestä / Andra kommentarer om propositionen

Tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmä ehdotti mietinnössään v. 2018 tupakkalakiin useita muutoksia, joiden tavoitteena oli tupakkatuotteiden ja nikotiinituotteiden käytön loppuminen vuoteen 2030 mennessä. SOSTE kannatti mietintöä koskevassa lausunnossaan esitettyjä toimenpide-ehdotuksia ja piti tärkeänä niiden toimeenpanon valmistelun aloittamista mahdollisimman pian. Useita työryhmän ehdotuksia on sisällytetty tähän hallituksen esitykseen. Esitys siten osaltaan tukee kansallista tavoitetta vähentää tupakointia ja erilaisten tupakkatuotteiden käyttöä sekä edistää väestön terveyttä ja hyvinvointia. Myös EU-tasolla jäsenmaat torjuvat tupakointia monin tavoin kuten esimerkiksi lainsäädännön, suositusten ja tiedotuskampanjoiden avulla.

Soste toteaa, että koska tupakointi on yksi keskeisimmistä väestöryhmien välisten terveyserojen aiheuttajista, niin tupakkapolitiikassa on kiinnitettävä erityistä huomiota sosioekonomisten terveyserojen kaventamiseen ja poistamiseen. Sosioekonomisten ryhmien välisiä terveys- ja kuolleisuuseroja voidaan osaltaan kaventaa, jos tupakointia onnistutaan vähentämään erityisesti alemmissa sosioekonomisissa ryhmissä. Tupakoinnin sosioekonomiset erot ovat kasvaneet 1970-luvulta 2010-luvulle, ja ne ovat nuorilla samankaltaiset kuin aikuisilla. Vaikka tupakointi on nuorten parissa vähentynyt viime vuosina, nuuskan käyttö on lisääntynyt. Tupakointi on tärkeä ehkäistävissä oleva ennenaikaisen kuoleman syy, sillä noin puolet tupakoitsijoista kuolee ennenaikaisesti (EU-tasolla keskimäärin noin 14 vuotta aikaisemmin kuin tupakoimattomat). Myös ympäristön tupakansavu eli passiivinen tupakointi on terveydelle haitallista.

SOSTE katsoo, että esitys onnistuu vahvistamaan tupakoinnin torjuntatoimia eli tupakkatuotteiden sääntelyä ja mainonnan rajoittamista (esim. pakkaukset ja merkinnät), julkisten paikkojen tupakointikieltoja sekä laittoman kaupan torjuntaa. Ehdotettu tupakkapakkausten yhdenmukaistaminen on tärkeä uudistus. Esitys tukee väestön, etenkin lasten ja nuorten, suojelemista tupakansavulle altistumiselta sekä tupakointiin liittyvältä mallioppimiselta. Esitys myös parantaisi tuotevalvontaa.

Ehdotuksen muutoksilla yhdessä muiden tupakkapoliittisten toimenpiteiden kanssa ehkäistäisiin ja vähennettäisiin tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden käyttöä ja parannettaisiin siten kansanterveyttä. Tupakoinnin vähentämisellä olisi myös huomattava taloudellinen vaikutus inhimillisen kärsimyksen vähentämisen lisäksi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on arvioinut, että vuonna 2012 tupakointi aiheutti yhteensä 1.5 miljardin euron taloudelliset haittakustannukset yhteiskunnalle.

Tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan lisätoimia eritoten tupakoinnin lopettamisen tukeen liittyen. Kansalaisilla tulee olla helppo pääsy tupakoinnin vieroitusohjelmiin julkisessa terveydenhuollossa, ml. koulu- ja opiskeluterveydenhuolto. Myös esimerkiksi puhelimitse annettu vieroitusohjaus on todettu merkittäväksi. Tupakoinnin ja muiden nikotiinituotteiden käytön lopettamisen mahdollistamisessa myös järjestöyhteistyö on tärkeää ja sitä tulisi hyödyntää, jotta kansalaisilla olisi mahdollisimman matala kynnyksen saamiseksi. Esimerkiksi Stumppi-neuvontapuhelin on valtakunnallinen puhelinpalvelu, joka tukee tupakoinnin lopettajia ja joka on tunnustettu kansalliseksi palveluksi (National Helpline). Sitä käyttävät erityisesti heikommassa sosioekonomisessa asemassa olevat paljon tupakkatuotteita käyttävät henkilöt, joille tuen ja ohjauksen hakeminen verkkopalvelusta ei ole luontaista.

Siirtymäajan tulisi SOSTEn näkemyksen mukaan olla mahdollisimman lyhyt. SOSTE korostaa, että toiminnan suuntaamiseksi ja kehittämiseksi tarvitaan laadukasta arviointi- ja seurantatietoa sekä näihin pohjautuvaa tutkimusta. Tähän työhön on kohdistettava riittävästi resursseja.

Makkonen Katri
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry - Asiantuntijalääkäri